

แนวโน้มเศรษฐกิจโลกปี 2564

เศรษฐกิจโลกปี 2564 มีแนวโน้มขยายตัวเป็นบวกที่ 4-5.5% จากที่หดตัว (ติดลบ) 5% เมื่อปี 2563 เนื่องจากหลายประเทศทั่วโลกเริ่มผ่อนคลายมาตรการ Lockdown ที่ใช้ควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้สามารถกลับมาดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ สอดคล้องกับดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ เช่น การค้าโลก และดัชนีผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อภาคอุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing Purchasing Manager Index-PMI) ที่มีแนวโน้มฟื้นตัวดีขึ้น อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจโลกจะยังไม่สามารถขยายตัว ได้เท่ากับช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ได้โดยง่าย หากยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรค COVID-19 และการแจกจ่ายวัคซีนให้ทั่วถึงทั่วโลกยังอาจต้องใช้เวลาจนถึง 12-18 เดือน จึงทำให้เศรษฐกิจโลกต้องใช้เวลาในการฟื้นตัวและอาจต่อเนื่องจนถึงปี 2565

ปัจจัยเสี่ยงที่จะฉุดรั้งการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกในปี 2564 ที่สำคัญ คือ การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ระลอกใหม่ ที่อาจทำให้เศรษฐกิจโลกชะลอตัวจนถึงติดลบอย่างรุนแรงอีกครั้ง หรืออาจฟื้นตัวช้ากว่าที่คาดการณ์ไว้ ประกอบกับรัฐบาลหลายประเทศกำลังเผชิญอุปสรรคในการเบิกจ่ายทางการคลัง รวมถึงขีดความสามารถที่จำกัดของนโยบายการเงินและนโยบายการคลังในหลายประเทศ เฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ตลอดจนภาคธุรกิจจำนวนมากยังเสี่ยงผิदनัดชำระหนี้และล้มละลาย อาจกลายเป็นปัญหาลูกกลามกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินโลก โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการเดินทาง

นอกจากนี้ ทั่วโลกยังอาจเผชิญความเสี่ยงจากผลกระทบระยะยาวจากการดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจเฉพาะหน้า ทั้งการดำเนินนโยบายการเงินแบบผ่อนคลายในรูปแบบของการปรับลดอัตราดอกเบี้ยให้ต่ำมาก รวมถึงการดำเนินนโยบายผ่อนคลายเชิงปริมาณ (Quantitative Easing-QE) เป็นเวลานาน ตลอดจนการสร้างหนี้เพิ่มขึ้นทั่วโลก เพื่อบรรเทาผลกระทบของโรค COVID-19 ที่มีแนวโน้มจะทำให้หนี้ทั่วโลกปรับสูงขึ้นมากกว่า 331% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Products-GDP) ณ ระดับหนี้โลกสิ้นไตรมาส 1/2563 ซึ่งอาจกระทบตลาดการเงินในวงกว้าง หากมีการผิदनัดชำระหนี้รุนแรง อีกทั้งจะฉุดรั้งการใช้จ่ายของภาครัฐและเอกชนในอนาคต รวมถึงรัฐบาลหลายประเทศทั่วโลกยังอาจเผชิญความขัดแย้งทางการเมืองจากความพยายามลดหนี้ในอนาคต และกระแสต่อต้านจากประชาชนเกี่ยวกับการปรับเพิ่มภาษีเพื่อชำระหนี้คืน

แนวโน้มเศรษฐกิจเอเชียและเศรษฐกิจไทยปี 2564

เศรษฐกิจเอเชียปี 2564 มีแนวโน้มฟื้นตัวและเติบโตได้รวดเร็วกว่าภูมิภาคอื่น ๆ เนื่องจากหลายประเทศ เฉพาะอย่างยิ่งจีน สามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้ผ่อนคลายมาตรการ Lockdown ได้เร็วยิ่งขึ้น โดยเศรษฐกิจเอเชียจะขยายตัวในทิศทางบวกที่ 6.9% จากที่หดตัว (ติดลบ) 2.2% เมื่อปี 2563 อย่างไรก็ตาม ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ในหลายพื้นที่ในภูมิภาคอาจส่งผลกระทบในระยะกลางถึงระยะยาว และจะซ้ำเติมปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่เดิมให้รุนแรงมากขึ้น รวมทั้งผลกระทบจากการที่ระบบอัตโนมัติจะเข้ามาทดแทนแรงงานไร้ทักษะ หรือแรงงานทักษะต่ำ อย่างรวดเร็วเกินกว่าที่คาดการณ์

เศรษฐกิจไทยปี 2564 มีแนวโน้มขยายตัวในทิศทางบวกเช่นเดียวกับเศรษฐกิจโลกหลังจากที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 จนทำให้เศรษฐกิจไทยหดตัว (ติดลบ) 8% เมื่อปี 2563 หดตัวมากที่สุดเป็นอันดับ 2 ของอาเซียน รองจากฟิลิปปินส์ แต่เศรษฐกิจจะกลับมาขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป และอาจต้องใช้เวลาอย่างน้อย 2 ปี ในการฟื้นตัว เนื่องจากไทยต้องพึ่งพาการท่องเที่ยวและการส่งออกระดับสูง ซึ่งคิดเป็น 16% และ 70% ของ GDP ตามลำดับ นอกจากนี้ คาดว่า การส่งออกและการท่องเที่ยวของไทยจะยังไม่สามารถขยายตัวได้รวดเร็ว เนื่องจากการแพร่ระบาดในหลายประเทศทั่วโลกยังมีแนวโน้มไม่คลี่คลาย และยังไม่มียุคขึ้นป้องกันโรค อีกทั้งไทยมีแนวโน้มที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวได้อย่างจำกัดและค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากต้องรักษามาตรฐานที่รัดกุมด้านการสาธารณสุข เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดระลอกใหม่ และไม่ทำให้เศรษฐกิจไทยหดตัวรุนแรงหรือร้ายแรงกว่าเมื่อปี 2563

การลงทุนภาครัฐจะเป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในปี 2564 เนื่องจากเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มเผชิญปัจจัยฉุดรั้งการขยายตัวอย่างรอบด้าน ทั้งความเสี่ยงที่อาจเกิดการแพร่ระบาดระลอกใหม่ ภัยธรรมชาติ และความขัดแย้งทางการเมืองภายใน ซึ่งหากยืดเยื้อจะกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน และอาจทำให้เกิดภาวะเงินไหลออกจากไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากตลาดหุ้น ตลาดพันธบัตร และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment-FDI) นอกจากนี้ ภาวะหนี้ครัวเรือนระดับสูง ซึ่งสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP ไทย เมื่อไตรมาส 2/2563 เพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ 83.8% สูงสุดในรอบ 18 ปี และน่าจะเพิ่มขึ้นถึงระดับ 90% ภายในสิ้นปี 2563 สะท้อนถึงความเปราะบางที่เพิ่มขึ้นเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทย และอาจฉุดรั้งการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในระยะยาว ขณะที่การเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจยังล่าช้า ทั้งนี้ จนถึง ต.ค.2563 มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่รัฐบาลประกาศใช้ยังไม่เพียงพอ แม้จะมีวงเงิน 8-13% ของ GDP แต่สามารถเบิกใช้ได้จริงเพียง 4% ของ GDP

รัฐบาลจึงควรขยายระยะเวลาการดำเนินมาตรการรอบด้านเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เฉพาะอย่างยิ่งด้านการคลัง ให้มีความต่อเนื่อง เพื่อเร่งบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรค COVID-19 ทุกระดับ เนื่องจากหากมาตรการด้านการคลังชั่วคราวที่ใช้กระตุ้นเศรษฐกิจไทยในช่วงเกิดวิกฤตสิ้นสุดลง และรัฐบาลยังมีได้ออกมาตรการใหม่มารองรับ เศรษฐกิจไทยอาจจะเข้าสู่ภาวะถดถอยรุนแรงอีกครั้ง (Fiscal Cliff) ซึ่งที่ผ่านมา การตัดสินใจขยายระยะเวลามาตรการของรัฐบาลอยู่ในทิศทางที่เหมาะสม เช่น การที่ธนาคารแห่ง

ประเทศไทยขยายระยะเวลา “คลินิกแก้หนี้” จนถึงกลางปี 2564 จากเดิมที่สิ้นสุดโครงการเมื่อ ต.ค.2563 รวมถึงการขยายระยะเวลาโครงการ “เที่ยวด้วยกัน” จาก ต.ค.2563 จนถึง ม.ค.2564

นอกจากนี้ รัฐบาลควรเร่งแก้ไขปัญหาการชุมนุมในไทยที่อาจยืดเยื้อจนทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจไทย และนำไปสู่ภาวะเงินทุนไหลออกรุนแรงในระยะยาว รวมทั้งต้องเร่งเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนต่างชาติ โดยอาจเน้นการเร่งประชาสัมพันธ์จุดแข็งของไทย อาทิ เสถียรภาพการเงินที่อยู่ในเกณฑ์ดี หนี้สาธารณะยังอยู่ต่ำกว่าเพดานหนี้สาธารณะ และยังสามารถบริหารจัดการหนี้ได้ ตลอดจนประชาสัมพันธ์เชิงรุกเกี่ยวกับทิศทางที่ชัดเจนของทีมเศรษฐกิจไทยชุดใหม่ ทั้งด้านการเงินและการคลัง นอกจากนี้ รัฐบาลควรเร่งผลักดันการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ ทั้งในภาวะภัยแล้งและอุทกภัย เพื่อลดความเสี่ยงต่อรายได้ของภาคเกษตร ซึ่งมีการจ้างงานแรงงานมากถึง 35% ของแรงงานไทยทั้งหมด แต่กลับมีรายได้คิดเป็นเพียง 10% ของ GDP

แนวโน้มตลาดน้ำมันดิบโลกปี 2564

ตลาดน้ำมันดิบโลกปี 2564 มีแนวโน้มฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากความต้องการน้ำมันดิบทั่วโลกน่าจะปรับตัวขึ้นจากการที่หลายประเทศเริ่มผ่อนคลายมาตรการ Lockdown มากขึ้น อีกทั้งเริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติบางส่วน โดยความต้องการน้ำมันดิบโลกปี 2564 มีแนวโน้มอยู่ที่วันละ 96.8 ล้านบาร์เรลเพิ่มขึ้นจากเมื่อปี 2563 ที่วันละ 90.3 ล้านบาร์เรล นอกจากนี้ การรวมกลุ่มเพื่อปรับลดกำลังการผลิตน้ำมันของกลุ่มประเทศผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก (Organisation of Petroleum Exporting Countries-OPEC) นำโดยซาอุดีอาระเบีย และกลุ่มนอก OPEC (Non-OPEC) นำโดยรัสเซีย รวม 23 ประเทศ (OPEC+) จะเป็นปัจจัยบวกต่อตลาดน้ำมันดิบโลกในปี 2564 เนื่องจาก OPEC+ มีแนวโน้มจะขยายเวลาปรับลดการผลิตน้ำมันดิบร่วมกันออกไปจนกว่าสถานการณ์โรค COVID-19 จะคลี่คลาย หรืออาจปรับลดกำลังการผลิตน้ำมันเพิ่มเติม หากมีการแพร่ระบาดระลอกใหม่ เพื่อรักษาระดับอุปทานน้ำมันดิบให้สอดคล้องกับอุปสงค์ และพยุงราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกมิให้ตกต่ำจนต่ำกว่าจุดคุ้มทุนของประเทศผู้ผลิตน้ำมันดิบ อย่างไรก็ตาม ความต้องการน้ำมันดิบโลกขึ้นอยู่กับมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 รวมถึงความสำเร็จของวัคซีนที่ยังมีความไม่แน่นอนสูง

อย่างไรก็ดี ตลาดน้ำมันดิบโลกยังมีแนวโน้มผันผวนในปี 2564 เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างประเทศที่ยังเกิดขึ้นต่อเนื่องในหลายภูมิภาค เฉพาะอย่างยิ่งความตึงเครียดระหว่างสหรัฐฯ กับอิหร่านที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ทั้งนี้ ล่าสุด กระทรวงการคลังสหรัฐฯ กำหนดมาตรการคว่ำบาตรต่ออิหร่านครั้งใหม่เมื่อ 26 ต.ค.2563 โดยมุ่งเป้าไปที่ภาคอุตสาหกรรมน้ำมันของอิหร่าน อาทิ กระทรวงปิโตรเลียมของอิหร่าน รมต.ปิโตรเลียมบริษัทน้ำมันแห่งชาติอิหร่าน (National Iranian Oil Company-NIOC) และเรือบรรทุกน้ำมันแห่งชาติอิหร่าน โดยจะอายัดทรัพย์สินของบุคคล/องค์กรที่อยู่ในบัญชีดำเหล่านั้นในสหรัฐฯ และห้ามชาวอเมริกันติดต่อทำธุรกรรมด้วย

นอกจากนี้ ราคาน้ำมันดิบโลกยังเสี่ยงผันผวนมากขึ้น หลังจากทีกลุ่ม Islamic state (IS) แถลงเมื่อ ต.ค.2563 จะมุ่งโจมตีโครงสร้างพื้นฐานของการผลิตน้ำมันดิบ ทั้งโรงงานและท่อสายส่งน้ำมันในซาอุดีอาระเบียมากขึ้น เพื่อลงโทษซาอุดีอาระเบียที่แทรกแซงความขัดแย้งอิสราเอล-ปาเลสไตน์ ซึ่งหากเกิดเหตุโจมตีรุนแรง ราคาน้ำมันดิบโลกอาจปรับสูงขึ้นฉับพลัน เช่น กรณีอิหร่านโจมตีโรงกลั่นน้ำมันของซาอุดีอาระเบียเมื่อ ก.ย.2562 ที่ทำให้ราคาน้ำมันดิบโลกปรับตัวสูงขึ้นฉับพลันถึงบาร์เรลละ 62-67 ดอลลาร์สหรัฐฯ ทั้งนี้ ธนาคารโลกประเมินให้ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเฉลี่ยในปี 2564 ปรับเพิ่มขึ้นอยู่ที่ 44 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล จาก 41 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลเมื่อปี 2563 ซึ่งยังต่ำกว่าปี 2562 ที่ 61 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ซึ่งจะเป็นผลดีต่อไทยในฐานะประเทศนำเข้าพลังงานสุทธิระดับสูง

ตลาดน้ำมันดิบโลกยังมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่พลังงานสะอาด และภาวะที่ความต้องการและอุปทานน้ำมันจะถึงจุดสูงสุด (Peak Oil) พิจารณาจากการที่บริษัทน้ำมันขนาดใหญ่หลายแห่ง อาทิ British Petroleum (BP) ของสหรัฐฯ แถลงเมื่อ ส.ค.2563 จะมุ่งลงทุนเชิงรุกในพลังงานสะอาดเพิ่มขึ้นจากปี 2563 กว่า 10 เท่า มูลค่าปีละ 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของนักลงทุน ประกอบกับการที่รัฐบาลหลายประเทศพยายามแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อีกทั้งเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจในระยะยาว

นอกจากนี้ บริษัทรถยนต์ทั่วโลกต่างเร่งพัฒนายานยนต์ไฟฟ้า (Electronic Vehicle-EV) เพื่อทดแทนการใช้รถยนต์แบบระบบสันดาปภายใน (Internal Combustion Engine-ICE) เฉพาะอย่างยิ่งบริษัท Tesla ของสหรัฐฯ ที่เร่งพัฒนาแบตเตอรี่ที่ใช้กับ EV ให้มีราคาถูกลงจนทำให้ EV มีราคาถูกเทียบเท่า ICE อย่างไรก็ตาม ยังไม่น่าจะเกิดการเปลี่ยนผ่านจากการใช้น้ำมันดิบไปสู่พลังงานสะอาดอย่างรวดเร็วมากนัก เนื่องจากอุตสาหกรรมน้ำมันดิบโลกเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงแรงงานในอุตสาหกรรมนี้เป็นจำนวนมาก ทำให้อาจมีความพยายามที่จะชะลอมิให้เปลี่ยนผ่านไปสู่การใช้พลังงานสะอาดอย่างรวดเร็วจนเกินไป เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม โดยเฉพาะที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทาน สามารถปรับตัวได้ทัน

อย่างไรก็ดี ไทยควรเสริมสร้างและกระชับความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อเตรียมพร้อมที่จะตั้งรับเมื่อเกิดกรณีราคาน้ำมันดิบผันผวนรุนแรง เนื่องจากไทยนำเข้าน้ำมันดิบกว่า 85% ของความต้องการบริโภคน้ำมันดิบทั้งประเทศ เช่น การนำเงินจากกองทุนน้ำมันเข้าแทรกแซงอย่างทันทั่วทั้งที่ และการขอความร่วมมือจากภาคเอกชนในการปรับลดค่าการตลาด รวมถึงการขอให้ผู้ประกอบการตรึงราคาสินค้าในหมวดสินค้าจำเป็นที่จะได้รับผลกระทบ แต่หากราคาน้ำมันดิบโลกลดต่ำรุนแรง ดังเช่นกรณีภาวะราคาน้ำมันโลกติดลบเมื่อ เม.ย.2563 นอกจากนี้ รัฐบาลควรเร่งประสานงานกับต่างประเทศ เพื่อหาตลาดใหม่และเร่งระบายสินค้าที่ไม่สามารถส่งออกไปยังประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน ซึ่งอาจได้รับผลกระทบรุนแรงจากภาวะราคาน้ำมันโลกตกต่ำ

ไทยควรเร่งผลักดันการผลิตยานยนต์ EV ให้ได้ตามที่ตั้งเป้าหมายให้มีการผลิตในสัดส่วน 30% ของปริมาณการผลิตทั้งหมดในปี 2573 ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้า เพื่อรองรับระบบยานยนต์ EV ในระยะยาว พร้อมทั้งเร่งรัดมาตรการลดภาษีนำเข้าชิ้นส่วนที่สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมกำลังดำเนินการศึกษา เพื่อกระตุ้นความต้องการใช้ยานยนต์ EV ภายในประเทศ ซึ่งภาษีนำเข้าชิ้นส่วนยานยนต์ EV ของไทยในปัจจุบันสูงถึง 80% ตลอดจนควรเร่งส่งเสริมภาคธุรกิจและแรงงานในภาคอุตสาหกรรมรถยนต์ ICE ให้เร่งปรับตัว และยกระดับทักษะให้สามารถทำงานในอุตสาหกรรมยานยนต์ EV ทดแทนอุตสาหกรรมยานยนต์ ICE ได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต
